

Modernitat enlluernadora

Edicions de 1984 reedita 'Berlin Alexanderplatz', d'Alfred Döblin, que està considerada una de les novel·les alemanyes més importants del segle XX

BERLIN ALEXANDERPLATZ
Alfred Döblin

Traducció:
Carme Serrallonga
Editorial:
Edicions de 1984
Barcelona, 2014
Pàgines: 544
Preu: 15 euros

Reportatge

Edicions de 1984 acaba de reeditar, després de vint-i-set anys, *Berlin Alexanderplatz*, d'Alfred Döblin, en traducció de Carme Serrallonga, una novel·la de la dècada del 1920 que compta entre les novel·les alemanyes més importants del segle XX. Al costat de Franz Kafka i Thomas Mann, Alfred Döblin ha quedat a l'ombra, potser a causa precisament de la seva modernitat enlluernadora. L'expressionisme, el futurisme i l'experimentació en si mateixa són a la base de la seva obra. És un anticlàssic de soca-rel, desintegra la novel·la i els personatges tal com els coneixem a la recerca d'una narració èpica que expressi la realitat sencera: no la vol simplificar en un únic fil narratiu, sinó crear un gran teixit que reculli completament la immediatesa caòtica i amoral del present.

Fill d'un sastre jueu polonès, Bruno Alfred Döblin era el quart de cinc germans. A deu anys la seva família es va instal·lar a Berlín. El pare els va abandonar i Alfred va estudiar medicina fent grans esforços econòmics. Va participar com a metge militar a la Primera Guerra Mundial i, més tard, va exercir la medicina i la psiquiatria a Berlín fins que el 1933 va haver d'exiliar-se per la seva condició de jueu. Era un home de complexió dèbil, curt de vista i, com Ferdinand Céline, un altre metge escriptor, el conflicte bèl·lic viscut va condicionar-li el to de l'escriptura. Interessat en la violència de la tècnica, la seva obra, des de Wallenstein fins a *Hamlet*, té un caràcter èpic. Va ser un gran lector de Nietzsche i de Kierkegaard. Sempre va ser un home discret, volia desaparèixer rere els seus llibres. Confessava: "No pertanyo a la nació alemanya ni a la nació jueva: la meua pàtria és la dels nens i la dels bojos."

'Berlin Alexanderplatz'

Berlin Alexanderplatz es va publicar el 1929. És la novel·la per excel·lència de la ciutat contemporània. Berlín aleshores tenia quatre milions d'habitants i s'havia convertit al llarg de les tres primeres dècades del segle XX en una ciutat fascinant, a l'alçada de París. Amb

aquesta obra, juntament amb el *Dublín de Ulisses*, de Joyce, amb la Nova York de *Manhattan transfer*, de Dos Passos, i, una mica més tard, amb la Viena d'*Un home sense qualitats*, de Musil, la ciutat del segle XX entra en la literatura. La ciutat no serà ja només un escenari, com ho havia estat Londres per Dickens o París per Balzac, sinó que passa a ser l'estructura mateixa, la forma de la novel·la. El protagonista gairebé no té identitat pròpia sinó que esdevé una caixa de ressonància de la ciutat.

En el cas de *Berlin Alexanderplatz*, la modernitat s'expressa per tot arreu: escrita parcialment en alemany col·loquial, barrejant diversos punts de vista, veus i nivells de llengua, és d'una lectura caòtica però captivadora. Narra la història de Franz Biberkopf, un exconvicte que mira de sobreviure als baixos

"Sóc contrari a la fatalitat. No sóc grec jo, sóc berlinès"

fons de Berlín de finals dels anys vint. Berlín aleshores estava en ebullició, plena de cerveries, de cabarets, de teatres, de cinemes, de diaris, de prostitutes, de delinqüents, i sobretot de constants discussions polítiques entre marxistes i els incipients nacionalsocialistes, i aquesta efervescència creixia sobre una misèria i una inflació galopants.

La narració comença just quan Franz Biberkopf surt de la presó de Tegel, on ha complert quatre anys, i vol començar de zero una nova vida a Berlín. La ciutat aparentment li brinda una nova oportunitat. Franz no és una mala persona, té la voluntat de ser honest, d'una rectitud semblant a la que preconitza Kierkegaard. Tanmateix, el laberint babilònic dels baixos fons berlinesos, el ritme trepidant de l'urbs i la feblesa de la condició

humana moderna l'arrosseguen al submón del crim i de la delinqüència. El virtuosisme tècnic de la novel·la reproduceix en tot moment el ritme caòtic de la ciutat que enarbora i alhora difumina el protagonista.

Moviment de la ciutat

De fet, l'obra és com un registre dels moviments de la ciutat, mostra el bombolleig de tot el que s'hi cou. Constants associacions, monòlegs interiors, diversitat de perspectives i plans narratius, collages, cites, juxtaposició d'escenes i una constant alternança de nivells lingüístics mostren el soroll i la vida bulliciosa i enèrgica de la ciutat. Enmig del fil narratiu que explica la vida de Franz Biberkopf, hi ha les travessies dels carrers per on passa, els diaris que mira, els comunicats meteorològics, les obres de pavimentació, els aparadors de les botigues, els tramvies, els cartells de teatre, les onomatopeies de la música que xiula, un zepelí que creua el cel berlinès... Moviments de la ciutat que són simultanis, que es frenen els uns als altres o s'acceleren, moviments de la gent del carrer, terrenal i prosaica. La novel·la va contraposant constantment i indistintament el llenguatge